

Магістр 2 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

**ВИКОРИСТАННЯ РИЗИКУ У ФОРМУВАННІ
ДОДАТКОВОГО ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА**

Анотація. Розглянуто можливості збільшення прибутку підприємства за рахунок участі у проектах із підвищеним рівнем ризикованості у двох варіантах: з точки зору новоствореного підприємства та функціонуючого підприємства.

Аннотация. Рассмотрены возможности увеличения прибыли предприятия за счет участия в проектах с повышенным уровнем рискованности в двух вариантах: с точки зрения нового предприятия и функционирующего предприятия.

Annotation. This article discusses the possibility of increasing company's profit by participating in projects with a high level of risk in two ways: in terms of the newly established and already functioning enterprises.

Ключові слова: ризик, прибуток, середовище, особистісні якості.

На даний момент у більшості українських підприємців склалося уявлення про те, що ризик – це лише висока вірогідність втрат через нестабільність зовнішнього середовища, до того ж розмір цих втрат негативно позначається на фінансово-господарському стані підприємства, що лише підтверджує такий стан речей. Проте відповідно до дефініції, ризик – це не лише втрати, а й можливість отримання додаткового розміру прибутку, значної вигоди в результаті підприємницької діяльності, що зумовлена невизначеністю ринкової кон'юнктури. І підприємства, котрі використовують цей механізм, зазвичай більш ефективні та стабільні у розрізі тривалого функціонування.

Проблемою співвідношення ризику та прибутку займалися такі вчені, як: Вітлінський В. В., Ілляшенко С. М. [1], Балабанов І. Т., Івченко І. Ю., Машина Н. І., Рихтікова Н. А. [2], Чернова Г. В., Гранатуров В. М., Грачова М. В. [3] та інші, проте проблема висвітлена недостатньо

Метою роботи є обґрунтування доцільності використання ризику для отримання додаткового прибутку підприємствами.

Відомо, що результатом діяльності більшості українських підприємств є отримання певного економічного результату, іншими словами – прибутку, який також виступає у ролі індикатора ефективності виробництва, обсягу та якості продукції, рівня продуктивності праці та собівартості. Проте підприємницька діяльність завжди пов'язана з ризиком, котрий несе не тільки загрози, а й можливості [4].

Ризик як джерело прибутку необхідно розглядати із двох точок зору, що незалежно характеризують його з різних сторін. Необхідно розділити ризики на такі, що виникають під час створення підприємства, та такі, що виникають під час діяльності підприємства.

З точки зору ризику, котрий виникає у момент створення підприємства та його використання, як джерело прибутку найбільш повно характеризує Бланк І. А., котрий перший в Україні використовує поняття співвідношення ризику і доходу у своєму визначенні прибутку [5]. З його точки зору, прибуток – це втілений у грошовій формі чистий дохід підприємця на вкладений капітал, що характеризує його винагороду за ризик здійснення підприємницької діяльності та є різницею між сукупним доходом та сукупними витратами у процесі здійснення такої діяльності. Тобто отримання прибутку у будь-якому випадку при здійсненні підприємницької діяльності є фактом, оскільки сама підприємницька діяльність вже є ризиком. Не кожна людина може займатися таким видом діяльності і зазвичай обирає стабільність, ніж більш високий дохід. Підприємець ризикує при створенні підприємства, оскільки є ризик втрати вкладеного капіталу, використання альтернативних можливостей (ризик вибору неподходящого виду діяльності тощо), втрати часу та ін. І прибуток як економічна категорія носить компенсаторну функцію, тобто відшкодування за "тягар ризику". Така функція ризику у розрізі прибутковості є обов'язковою і забезпечує людину, котра займається підприємництвом, значно більшим доходом, ніж інших економічно-активних елементів.

Що стосується поточного ризику, то в більшості випадків, прийняття рішення підприємцем виникає вже під час функціонування підприємства та у розрізі реакції на чинники зовнішнього середовища. На даний момент ситуація така, що отримання прибутку, вищого ніж середньогалузевий, потребує підвищення ризикованості. У більшості випадків це пов'язано з превалюванням у інших гравців ринку пріоритетності стабільності над пріоритетністю прибутковості, адже якщо все складеться вдало, підприємець отримає значний ефект, проте у випадку невдалого збігу обставин втрати також будуть значні.

Таких обставин в українській економіці надзвичайно багато, наприклад коливання попиту, економічні умови господарювання, податкова та кредитна політика держави, політична стабільність та

багато інших чинників [6]. Тобто є можливість за допомогою постійної зміни кон'юнктури підвищувати прибуток підприємства, необхідно лише правильно на них реагувати.

Зазвичай реакцією на певний ризик є застосування математичних методів, однак у розрізі високоризикових проектів такі методи не діють у зв'язку із їх направленістю на оптимальне співвідношення прибутку і можливого ризику втрат, проте, як раніше зазначалось, у певних ситуаціях більш вірогідно при прийнятті таких рішень спиратися на особисті якості підприємця.

У більшості випадків, до таких особистих якостей належать накопичений досвід, котрий дає можливість використовувати інформацію і по-різному її аналізувати та трактувати. Також у літературних джерелах було визначено, що особливу роль у вирішенні ризикових ситуації відіграють інтуїція, інсайт та евристика [7].

Інтуїція є здатністю підприємця без логічного продумування раптово знаходити правильне розв'язання проблем. Значення інтуїції важко переоцінити, оскільки більшість рішень, що принесли своїм авторам значний ефект, були інтуїтивними.

Інсайт, в свою чергу, – це інтелектуальне явище, що виражається в неочікуваному розумінні проблеми та шляхів її вирішення. У момент інсайту рішення усвідомлюється чітко, однак ця виразність має короткостроковий характер, що створює необхідність постійної фіксації такого рішення.

У випадках, коли ризик розрахувати неможливо, прийняття ризикових рішень відбувається за допомогою евристики. Евристика є сукупністю логічних прийомів і методологічних правил теоретичного дослідження і відшукання істини. Іншими словами, це правила і прийоми рішення особливо складних завдань. Звичайно, евристика менш надійна, ніж математичні розрахунки, однак вона дає можливість одержати цілком певне рішення [8].

Найбільш ефективним буде синтез даних методів для прийняття рішень, що дозволяють в умовах ризику отримати додатковий прибуток.

Таким чином, ризик можна та необхідно використовувати для отримання додаткового прибутку. Застосовуючи описані методи, можливо підвищити ймовірність правильного рішення, котре дозволить підприємству більш ефективно розвиватися та покращити ринкове становище.

Автором були розглянуті методики отримання додаткового прибутку в умовах високоризикових проектів, подальші дослідження доцільно проводити у розрізі релевантності методик відповідно до ситуації та оцінки ефективності їх використання.

Наук. керівн. Іпполітова І. Я.

Л і т е р а т у р а : 1. Ілляшенко С. М. Інноваційний менеджмент : підручник / Ілляшенко С. М. – Суми : ВТД – Університетська книга, 2010. – 334 с.

2. Рыхтикова Н. А. Анализ и управление рисками организации : учебн. пособ. / Рыхтикова Н. А. – 2-е изд. – М. : Высшее образование "ГРИФ", 2007. – 432 с.

3. Грачева М. В. Риск-анализ инвестиционного проекта / Грачева М. В. – М. : ЮНИТИ, 2003. – 351 с.

4. Гнідець О. В. Ризик як один із чинників зростання прибутку підприємства / Гнідець О. В. // Науковий вісник : збірник науково-технічних праць. – Львів : НЛТУУ, 2006. – Вип. 16.2. – С. 161–164.

5. Бланк И. А. Управление прибылью / Бланк И. А. – М. : Ника-Центр, 2007. – С. 768.

6. Баранцева С. Стратегія управління прибутком як регулятор діяльності підприємства / Баранцева С. // Торгівля та ринок України. – 2002. – Вип. 14. – Т. 2. – С. 81–86.

7. Жихор О. Б. Шляхи нейтралізації фінансового ризику і підвищення фінансової стійкості підприємства в сучасних умовах господарювання / Жихор О. Б. // Вісник Університету банківської справи НБУ. – 2012. – № 1(13). – С. 76–78.

8. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків : навч. посібн. / Донець Л. І., Шепеленко О. В., Баранцева С. М. та ін. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 472 с.